

Anna Rooze – J.J. Cremer

Geschreven in 1866-1867. Voorwoord 1e druk is van 23 november 1867. Het voorwoord van de 2e druk is van 20 februari 1869. In 1870 is de roman omgewerkt tot een toneelstuk en is meerdere malen opgevoerd door onder andere het Rotterdamsch toneelgezelschap.

1e druk: 's-Gravenhage : M. Nijhoff, 's-Gravenhage ; Leiden: A.W. Sijthoff ; Arnhem: D.A. Thieme, 1868, 3 dln.

2e druk: 's-Gravenhage : M. Nijhoff; Leiden : A.W. Sijthoff : Arnhem : D.A. Thieme, 1869. 3 dl. Met afbeeldingen. VI, 328, 363, 396 p.

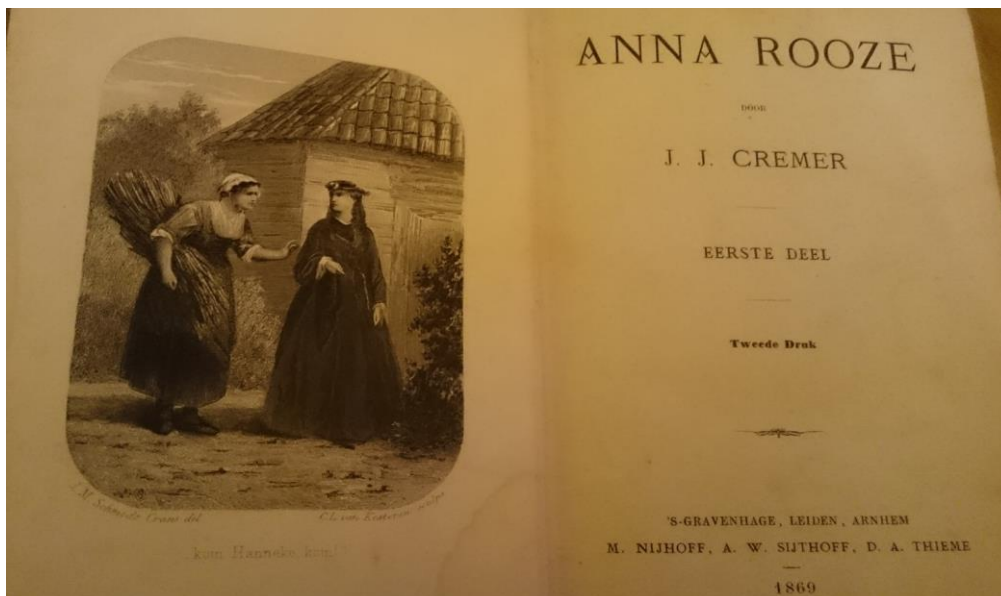
3e druk in: Romantische Werken, deel 6 en 7. Leiden : D. Noothoven van Goor, 1879-1880. 2 dln. ? , 372 p.

4e druk in: Vijfig-cents-editie, no. 16 en 17. Leiden : A.W. Sijthoff, z. j. (1887-1888)

5e druk in: Vijftig-cents-editie, no. 16 en 17. Leiden: A.W. Sijthoff, z. j. 5e druk. 2 dln.

6e druk in: Bibliotheek van Nederlandsche schrijvers. Leiden : A.W. Sijthoff, z.j. 6e druk. 2 delen. 303, 343 p.

7e druk in: Bibliotheek van Nederlandsche schrijvers. Herdruk. Leiden: A.W. Sijthoff, z. j.

Vertaling:

An everyday heroine. Founded on Anna Rose: a domestic strory from the Dutch of J.J. Cremer.

Herdruk van: Anna Rose Vandam, Albert Dresden.; 1877. 3 vol. London: British library . Historical print editons, 2011

Dagblad Zuid Holland en sGravenhage, 10 oktober 1867:

Naar men ons mededeelt zal de heer J. J. **Cremer**, de schrijver der betuwsche novellen, binnen kort ook als romancier optreden. Sedert geruimen tijd hield hij zich reeds bezig met het schrijven van een grooten roman en thans heeft hij dien voltooid. Hij zal verschijnen onder den titel *Anna Rooze*. Het eerste deel is reeds ter perse. (Arnh. Ct.)

Nieuwe Rotterdamsche courant, 17 december 1867:

Wij hebben het eerste deel gezien van den nieuwen roman van J. J. **Cremer**, getiteld: *Anna Rooze*, uitgegeven bij de heeren M. Nijhoff, A. W. Sijthoff en D. A. Thieme. Wij gelooven, dat deze roman bestemd is om bepaald opgang te maken. Met verlangen wachten wij de verlere deelen. Wij zijn nieuwsgierig te weten, hoe het af zal loopen met de arme *Anna Rooze*, overgeleverd aan den schijnheiligen oom, die het vermogen haars vaders heeft verdonkeremaand; bemind te gelijker tijd door een armen student; door een bedorven en slaauw schatrijk jonkheer, die, in verbond met zijn vader, tegen den zin zijner moeder en tegen haar eigen zin, haar als zijn echtgenoot hoopt gelukkig te maken; en door een flink verstandig jong edelman, dien zij zelve lief heeft — doch die te gelijk in stilte door haar boezemvriendin, een speelgenootje van den jongman, wordt aangeboden.

Anna Rooze gaat velerlei strijd en een moeilijk leven te gemoet. Doch haar karakter, gelijk het door den heer **Cremer** geteekend wordt, is tegen veel opgewassen. En nog spreken wij niet van de geestige karakter-schildering van den dominé van het dorp met zijn geheele familie — tot een half menschen-schuw commensaal inclus; van de fijne en ware teekening van de geestelijk onderdrukte echtgenoot van den schijnheiligen woekeraar, Anna's oom. De Geldersche boerenknecht en zijn ongelukkig Hanneke kunnen door niemand beter dan door **Cremer** geteekend worden.

Wij herhalen het: Anna Rooze zal, zoo de verdere deelen aan den indruk van het eerste beantwoorden, zeker bij het publiek een gunstig onthaal vinden.

Algemeen handelsblad, 23 december 1867:

M. NIJHOFF, A. W. SIJTHOFF en D. A.
THIEME geven uit:

ANNA ROOZE,
DOOR
J. J. CREMER.

Eerste deel, roy. 8°, 343 blz. met een kaartje. f 3.30.
(30208)

Algemeen handelsblad 9 januari 1868:

Indien wij eerst na de verschijning van het tweede deel de aandacht onzer lezers vestigen op den nieuwen roman van J. J. **Cremér** — „Anna Rooze”, roman in drie deelen, uitgegeven door de Heeren M. Nijhoff, A. W. Sijthoff en D. A. Thieme — dan is dit geenszins te wijten aan gebrek aan ingenomenheid. Integendeel, onzes inziens, heeft de auteur door dit boek bewezen, dat hij ook op het gebied van den roman — op dat der bescheidener novelle was dit reeds lang het geval — de leerjaren achter zich heeft en de meesterjaren is ingetreden. De eerste bladzijden van Anna Rooze zijn eenigzins week en flets, maar al spoedig beginnen de tooneelen meer onze belangstelling te wekken, en de intrigue, die zich gaandeweg ontwikkeld, wordt hoe langer hoe boeiender, zoodat wij zelfs in eenige spanning uitzien naar de verschijning van het derde deel, waarin de verschillende knopen, die in het eerste en tweede zijn gelegd, door den auteur weder zullen worden ontward. De gang van het geheele verhaal is levendig en natuurlijk, met enkele kleine uitzonderingen welligt. Deze intusschen mogen in eene uitvoerige critiek de stof leveren voor eenige vriendschappelijke raadgevingen aan den schrijver, zij zijn niet van zoo groot gewigt, dat zij het groote publiek zullen hinderen in zijn genot. Bijna alle karakters van dezen roman zijn meesterlijk ontworpen en volgehouden; slechts dat van de wel wat erg teere Emma maakt, naar onze meening, eene uitzondering en aan de schepping van dit figuurtje schrijven wij dan ook gedeeltelijk de omstandigheid toe, dat de twee of drie eerste hoofdstukken en enkele bladzijden van het tweede deel minder gelukkig

Vervolg:

standigheid toe, dat de twee of drie eerste hoofdstukken en enkele bladzijden van het tweede deel minder gelukkig zijn uitgevallen. Trouwens eene zoo volkomen bekentheid met het interieur eener dames-kostschool, als noodig zou zijn geweest, om aan bedoelde tooneelen even groote plasticiteit te geven als aan de andere situatiën van dit boek, kunnen wij bij een auteur niet onderstellen. Hoe flink daarentegen zijn niet de karakters geschetst van bijna al de overige personen, van den Utrechtschen slijter, den Rotterdamschen koopman, de jonkers en den student dominészoon, van Anna Rooze en Hanneke, om slechts enkele te noemen, die ons het eerst voor den geest komen. Ook de slechtaards van het drama zijn niet zoo onnatuurlijk als men welligt zal meenen. De Lijningen zijn gelukkig wel zeldzaam, maar psychologisch zeer goed te verdedigen. Sommige tafereelen zijn inderdaad meesterstukjes van fijne humor; wij noemen slechts de kermis-soirée ten huize van den predikant en vooral het diner en tête à tête van burgemeester le Village en zijne vrouw, na de belangrijke ontdekking, door dien scherpzinnigen ambtenaar gemaakt (2de deel).

Wij hopen, dat het derde deel zal beantwoorden aan de verwachtingen door zijne beide voorgangers opgewekt. De Heer **Cremér** zal zich dan kunnen verheugen in het bewustzijn, dat hij een der beste romans geschreven heeft, die in geruimen tijd zijn verschenen.

De uitgaaf der Romantische werken van Mr. J. van Lennep wordt door dezelfde firmaas geregeld voortgezet. Het eerste deel is reeds compleet. Het bevat *de Piergroom* en

Algemeen is de verwachting naar het IIIde deel van *Anna Rooze* gespannen. Het is reeds eenige weken geleden, sedert het IIde deel aan het publiek in handen gegeven en ons ter aankondiging toegezonden werd. De ontvangst, die tot nog toe aan den roman van den heer **Cremer** ten deel gevallen is, maakt aanbeveling overbodig.

Het tweede deel verhaalt de vele gebeurtenissen van slechts weinige dagen. Een tweetal moedige besluiten, door *Anna Rooze* genomen en uitgevoerd, brengen haar toevalligerwijs — te midden van haar ijverig optreden voor anderer recht — in aanraking met allerlei personen, wier zamenkomen dienen moet om ook het bedrog, waarvan zij zelve het slagtoffer dreigt te worden, weldra te ontmaskeren. Hoe 't met Hanneke, het boer-nmeisje, de beschuldigde van kindermoord, de beschermeling van *Anna Rooze*, gaan zal, hopen wij spoedig in het IIIde deel te lezen.

Voor al in de behandeling der details, — mogen deze ook hier en daar de naauwkeurige teekening niet altijd even waardig zijn, — in de teekening van personen en de beschrijving van tooneelen mag het werk van den heer **Cremer** verdienstelijk genoemd worden.

Het derde deel van *Anna Rooze* is reeds eenige weken geleden verschenen, maar de aankondiging wilde ons niet goed uit de pen, daar wij tot ons leedwezen thans veel terug moeten nemen van den lof, aan de beide eerste deelen geschonken.

In die deelen reeds leed de goede gang van het verhaal niet zelden onder eene exuberantie van detail-schildering, die men slechts vergeven kon, omdat de lezer toch eenigermate in spanning werd gehouden. In het derde deel, waar in eene vlugge ontbinding van den knoop, hoofdvereischte is, worden de tusschenbedrijven bijna ondragelijk, te meer, omdat men reeds van den beginne af kan voorzien hoe de zaken zich zullen redden. Bovendien heeft, dunkt ons, het plastische talent, dat den Heer **Cremer** in tafereelen van huiselijken aard zoo goed ten dienste staat, hem begeven, toen de katastrofe naderde. Tooneelen, die ons bij een Dickens en een Thackeray zouden doen huiveren, geraken bij hem zoo geheel achter de schermen, dat zij bijna voorbij zijn, eer men het bemerkt. Dit is geene verdienste, maar een gebrek. De schrijver had, of niet zich moeten wagen aan verwickelingen, die slechts met geweld kunnen worden opgelost, of ook die geweldige oplossing in optima forma moeten geven.

Nu dit niet is geschied is zijn boek niet slechts gerekt, maar onbevredigend. De nemesis komt er niet tot haar volle recht en onwillekeurig verandert daardoor de beschouwing van de tooneelen, die aan de ontknooping zijn voorafgegaan. Dit neemt niet weg, dat ook het derde deel menige bladzijde bevat, die zich aangenaam laat lezen, en wanneer men de taak, om het boek ten einde te brengen niet al te conscientieus opvat, kan ook dit deel onderhouden worden genoemd. Het komt ons echter voor, dat eene eventuele tweede uitgaaf veel zou kunnen winnen, indien de schrijver eens onbarmhartig het snoeiemes ter hand nam.

De opregte Haarlemsche courant, 8 juni 1868:

Java-bode, 25 juli 1868:

Maar de recensent van *Anna Rooze* in den *Tijdspiegel*, de heer P. Bruijn, denkt minder luchtig over geldelijke beweegredenen, ook al zijn zij geen millioenen zwaar. Midden in zijn beoordeeling, die ook niet van zeer veel gewicht is, verwijt hij den heer **Cremer**, gelijk deze verdient, dat hij door te veel aan zijn lust voor het teekenen van afzonderlijke schetsjes toe te geven, zijn boek te lang en te drok gemaakt en hier en daar de perken van den goeden smaak overtreden heeft. Vrage echter wat de kritikus zelf doet, wanneer hij er de vraag bijvoegt: of die overvloed ook aan den eisch der drie deelen geweten moet worden?

Dagblad van Zuid Holland en sGravenhage, 15 augustus 1868:

Onder de boekwerken, die op onze schrijftafel om behandeling vragen, komt ons in de eerste plaats ter hand **Anna Rooze**, door **J. J. Cremer**, bij de heeren **M. Nijhoff**, **A. W. Sijthoff** en **D. A. Thieme**, respectievelijk te 's Gravenhage, Leiden en Arnhem, in het licht gegeven. Niet alleen de lijvigheid van dit in drie deelen verschenen werk, niet alleen ook de aanspraak van ancienniteit, die het op onze schrijftafel mag doen gelden, maar vooral onze eigen belangstelling in dit product onzer Nederlandsche letterkunde doet er ons de hand het eerst naar uitstrekken. Wij kunnen intuschen niet ontveinzen, dat wij het doen met een zekeren schroom, vooreerst omdat wij erkennen, dat een werk als dit aanspraak zou mogen maken op eene grondiger kritiek dan wij er in ons beperkt bestek aan wijden kunnen, maar in de tweede plaats ook omdat wij moeite hebben gehad, of liever er nog niet volledig in geslaagd zijn, om ons oordeel over dezen letterkundigen arbeid zóó in een geheel samen te vatten, dat wij het gemakkelijk in weinige woorden zouden kunnen mededeelen. Al dadelijk stuiten wij op de vraag: hoe moeten wij *Anna Rooze* noemen? Een Roman? Wij zouden het ongaarne doen, want het werk beantwoordt niet aan de eischen, die men daaraan zou moeten stellen, en wilden wij het uit dat oogpunt beschouwen, onze uitspraak zou minder gunstig zijn, dan wij gevoelen er aan schuldig te zijn. Eene novelle? Daartegen kant zich vooral het derde deel te sterk aan. Eene karakterstudie dan? Dit komt ons voor het naast tot de waarheid te naderen, ofschoon

Vervolg:

ook deze naam ons nog niet geheel bevredigt, omdat het boek te veel bevat wat daaronder niet te brengen is.

Betreurende dat de schrijver zijn plan daartoe niet geheel beperkt heeft, bepalen wij er ons toe het boek hoofdzakelijk uit dat oogpunt te beschouwen, en dan verklaren wij al dadelijk, dat het in dat opzigt groote verdienste heeft. Het schetst ons een groot aantal personen en de schrijver geeft daarbij overtuigende bewijzen van groot talent in de schildering niet uitsluitend van den uiterlijken mensch, of van de vormen waarin de meest uiteenlopende karakters zich openbaren, maar wij gevoelen bij zijne schilderingen tevens dat zijn blik niet alleen aan het uiterlijk hangen blijft, maar ook dieper in het gemoed weet door te dringen en de „roerselen des harten” bij menig een zijner medemenschen met zorg heeft bestudeerd, en de afdrukken daarvan met groote getrouwheid weet weêr te geven. Trouwens, dat wisten wij van den auteur der bij ons publiek zoozeer geliefkoosde „Betuwsche novellen” sedert lang, alsook dat hij aanhetgeen hij gezien had en opgemerkt in zijne schetsen een vorm weet te geven, die boeit en aanspreekt, omdat hij de waarheid te aanschouwen geeft. Zoo noemen wij in *Anna Rooze* h. v. ds. Haverkist, diens dochter

Vervolg:

200 noemen wij in *Anna Rooze* o. v. de Haverkist, diens dochter Jans, Alexander van Wall, burgemeester Le Village uit het leven gegrepen. De drukke Willem Haverkist, baron Geereke van Uland, Oscar van Breeland voldeden ons evenzeer. Hanneke is den Betuwschen novellist volkomen waardig. En kwamen Lijning, Redly en overste Jasper Bel ons wel wat hard gepenseeld voor, wij willen er daarom nog niet dadelijk het vonnis over strijken. Al de geschetste personen te noemen zou ons te ver voeren; de voorraad is al te rijk. Maar de heldin mogen wij niet onvermeld laten, al achten wij het niet het aangenaamste gedeelte onzer taak over haar onze meening te uiten. Haar portret toch lijdt onzes inziens aan hetzelfde gebrek, waaraan het geheele werk mank gaat. In het karakter is iets dat ons in twijfel laat waar de schrijver met haar heen wilde. Men bespeurt er aan, dat het 't fort van den auteur niet is roman-helden of heldinnen te schilderen, evenmin als het in 't algemeen ons voorkomt zijne roeping te zijn als romancier op te treden. Waar de novellist ons ontloopt, om voor den romancier de plaats in te ruimen, daar gevoelen wij dat wij bij den ruil verloren hebben.

Was het boek niet met het tweede deel, door bijvoeging eener vlugtige ontknooping, uit te maken geweest? hebben wij ons gevraagd. En waarlijk, wij gelooven het nog dat het daarmee gewonnen zou hebben. Dit had ons bovendien de afwijking naar het didactisch terrein, ten aanzien der quaestie van de preventieve gevangenschap,

Vervolg:

en den zisprong op dat der moderne theologie, bij monde van Willem Haverkist, daartoe onzes inziens zoo onhandig gekozen, bespaard. De waarde van het werk zou bij het missen van die *hors d'oeuvre's* zeker niet verloren hebben.

De vorm van het werk heeft, wat de onderdeelen betreft, zeer veel schoons, en de schrijver staat in dat opzigt zeker zeer verre boven menigeen, die zich aan eene kritiek van zijn arbeid wagen zal of reeds gewaagd heeft. Hij heeft eene meesterschap over natuurlijkheid van stijl, die benijdenswaardig is; maar juist daarom achten wij ons verplicht hem te waarschuwen tegen overdrijving van dat natuurlijke, hetgeen alligt in onnatuurlijkheid ontaarden kon. Daaronder rangschikken wij o. a. de benamingen, waarmee hij zijne personen elkaër van tijd tot tijd laat aanspreken, zooals: lieve mannetje, besteling, lieveling, goeie, goeiert, best bruintje, zwartje, blonde flauwert, lief molletje, knolletje, polleke en meer dergelijke, die te veelvuldig en in te veler mond voorkomen, om niet ietwat gezocht en vervelend te worden.

Mogt aan *Anna Rooze* een tweede druk te beurt vallen, dan zouden wij den schrijver wel in bedenking geven in die uitdrukkingen eenige besnoeiing aan te brengen.

Wij hopen inderdaad dat de moeite eener revisie nog eens spoedig van hem gevergd worde; want kunnen wij ook al niet zeggen dat wij met dit product, in zijn geheel genomen, wat men noemt dweepen, in zijne onderdeelen bevat het ontegenzeggelijk zeer veel, dat uitstekend schoon mag genoemd worden en wij zouden wenschen, dat niemand onzer landgenooten zich het genoeg ontszegde het te lezen en het later nog eens — zeker telkens weër met ingenomenheid — herhaaldelijk te doorbladeren.

De opregte Haarlemsche courant, 17 september 1869:

S. Gorter - Van huis, Anna Rooze, Lidewyde. Van Huis, Roman van Gerard Keller. Arnhem, D.A. Thieme, 1867. Anna Rooze, door J.J. Cremer. 's Gravenhage, Leiden, Arnhem. M. Nijhoff, A.W. Sythoff, D.A. Thieme, 1868. Cd. Busken Huet, Lidewyde. Arnhem, D.A. Thieme, 1868. In: De Gids. Jaargang 33(1869). P. 275-344. Link naar de tekst:

http://www.dbnl.org/tekst/_gid001186901_01/_gid001186901_01_0010.php

Algemeen handelsblad, 26 september 1870:

Algemeen handelsblad 23 mei 1871:

Leeuwarder courant, 23 juli 1872:

De Schouwburgloge is geplaatst op het Zaai-
land, no. 4 van het Gerechtshof.

Voorstellingen door het Tooneelgezelschap van den
Rotterdamschen Schouwburg, onder Directie van

ALBREGT en VAN OLLEFEN.

Heden Dingsdag 23 Juli. **DORP EN STAD**,
tooneelspel in 5 afdeelingen (7 tafereelen), naar
het Hoogduitsch, van CHARL. BIRCH-PFEIFFER.
(Nooit vertoond). Gevolgd door: **DOOF EN
OOST-INDISCH DOOF**, blijspel in 1 be-
drijf, naar het Fransch.

Woensdag 24 Juli 1872. **VRIENDEN VAN
ONS**, tooneelspel in 4 bedrijven, naar het
Fransch, van VICT. SARDOU. (Om de uitgebrei-
heid van het stuk geen nastukje).

Donderdag 25 Juli 1872. **ANNA ROOZE**,
tooneelspel in 8 tafereelen, door J. M. HAS-
PELS, bewerkt naar den Roman van dien naam
door **J. J. CREMER**.

Dit stuk, getrokken uit den bekenden Ro-
man vanden beroemden Novellist **J. J. Cremer**,
is nooit alhier, maar op de meeste plaatsen
van ons Land met uitbundigen bijval ten too-
neele gevoerd.

AANVANG TEN ACHT URE.

Prijzen der Plaatsen: 1e Rang f 1.49. 2e
Rang f 0.99. 3e Rang f 0.70. 4e Rang f 0.40.
10 Abonnementskaarten 1e Rang f 12.

Het Bureau tot het bespreken van Plaatsen,
a 10 Cents, is geopend van 10 tot 3 ure.

Nieuws van den dag, 27 mei 1874:

heden moet dat beroemde werk van den ge-
vierden CONSCIENCE voor de helft van den
prijs en wel zeer spoedig worden opgeruimd;
dat spoedig is ernst, daarom is bij elk tiental
ex. een bon ingelegd tot ontvangst van een
Compleet en nieuw present Ex :

Anna Rooze door J. J. CREMER.

2e druk 3 Deelen, prijs f 4.80.— Alle
Ex. zijn uniform ingepakt, verzegeld en door
niets van elkander te onderscheiden. Men ont-
vangt dus voor f 1.50 de drie deelen **Le-
venslust** en misschien een present ex. van
Anna Rooze. Zoolang de voorraad strekt
te bekomen bij D. BOLLE, Noordblaak te Rot-
terdam en verder alom. Brieven en geld franco.

Algemeen handelsblad, 22 oktober 1874:

HET MOCHT MIJ GELUKKEN
den **GEHEELEN VOORRAAD** te koopen van het
BOEKWERK

ANNA ROOZE,

door J. J. CREMER,

en ben daardoor in de gelegenheid te leveren de 3 Deelen voor
f 2.90 in plaats van f 4.80, in 3 prachtbanden voor f 3.90
in plaats van f 6.80.

DEZE AANBIEDING IS TIJDELIJK, zooïra een aantal
exempl. zijn verkocht, wordt de prijs weder belangrijk ver-
hoogd. — Wie CREMER's grootsten Roman wil bezitten, be-
stelle spoedig aan **D. BOLLE**, Noordblaak te Rotterdam, en
verder alom. Brieven en Geld franco.

DE VERMEERDERDE CATALOGUS van
goedkope Boeken wordt op aanvraag gratis en franco toege-
zonden. (36048)

HH. DIRECTEUREN van Volksbibliotheken en Lees-
gezelschappen verzukken vooral niet die aan te vragen.